

Model

A decorative horizontal bar consisting of a series of vertical rectangular segments in various colors including black, blue, light blue, teal, yellow, and dark blue, arranged in a slightly wavy pattern.

zdraví a nemoci

Zdraví

- **SZO (WHO) definovalo zdraví jako:**
„Celkový stav tělesné, duševní a sociální pohody, a ne pouze nepřítomnost nemoci nebo slabosti“.
- **Dále (velmi zjednodušeně):**
 - zdraví je nebýt nemocný
 - zdraví je nepřítomnost choroby

Zdraví

- **Zákon o zdraví lidu č. 20 z roku 1966 definuje zdraví podobně (novelizován zákonem č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách):**

„Zdraví je stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, nejen nepřítomnost choroby; je výsledkem vztahů mezi lidským organismem a sociálně - ekonomickými, fyzikálními, chemickými a biologickými faktory životního prostředí, pracovního prostředí a způsobu života“.

-
- Takto definované zdraví se opírá o známý model zdraví:

Model zdraví = ABSTRAKTNÍ náčrty komplexnějších jevů, kterými definujeme zdraví, pohodu a nemoc

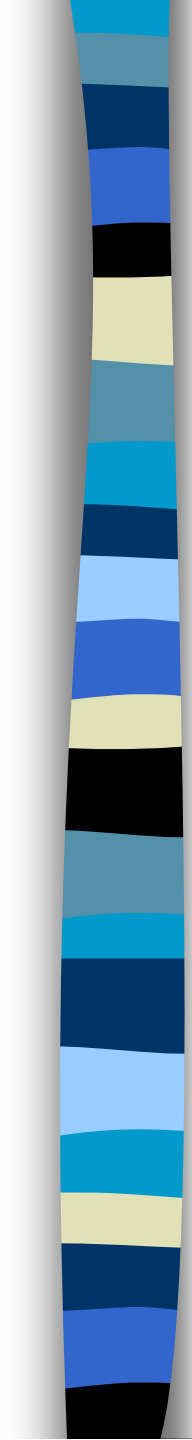

Modely zdraví

- a) **klinický model** = zdraví jako nepřítomnost znaků a symptomů choroby nebo úrazu
- b) **ekologický model** = vztah lidí a prostředí.
Má 3 interaktivní prvky:
- *hostitele* - osoba či skupina která může být vystavená riziku nemoci
 - *agens* - faktory prostředí, které mohou svou přítomností či nedostatkem vyvolat *nemoc*
 - *prostředí* - vnější nebo vnitřní může predisponovat osobu k vývoji choroby

Modely zdraví

- c) **model hraní rolí** = schopnost individua plnit své společenské úlohy (tj, vykonávat práci), podle tohoto modelu, jsou zdraví ti, kteří mohou plnit své úlohy
- d) **adaptační model** = založený na adaptaci, zdraví = tvořivý proces. Jedinci se aktivně a soustavně adaptují na své prostředí (choroba = selhání adaptace)
- e) **eudemonistický model** = stav uplatnění osobního potenciálu
- f) **holistický model** = zahrnuje celou osobnost člověka, jako celistvou bytost a všechny stránky jejího životního stylu tj. zvládnutí stresu, tělesnou zdatnost...

-
- Medicína 19. a 20. století vytvořila postupně řadu modelů nemoci, které byly odrazem současného stavu a úrovně vědeckého poznání objektivního světa v daném čase.
 - Názor, že „opravdová“ nemoc musí mít své fyziologické nebo somatické koreláty, přetrvává v povědomí některých laiků ale i lékařů dodnes.

Zdraví a společnost

■ úroveň zdraví je dána:

- prosperitou společnosti
 - ekonomickou
 - politickou
 - humanitní
- } vyspělostí

■ determinována 3 faktory:

- individuálními vlastnostmi
- společenskými činiteli
- životním prostředím

Zdravotní stav

- vyjadřuje stav zdraví individua v daném čase
- **ovlivňující faktory:**
 - genetická výbava
 - rasa
 - pohlaví
 - věk a vývoj
 - duševně-tělesné vztahy
 - životní styl
 - prostředí
 - životní úroveň ,...

profimedia

Zdravotní stav

■ determinanty:

- způsob života
- životního a pracovního prostředí
- zdravotní péče
- genetický základ

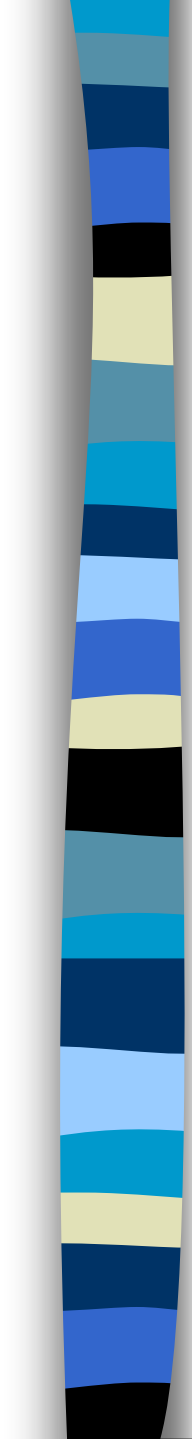
Zdravý způsob života

- jsou činnosti zaměřené na porozumění:
 - zdravotního stavu,
 - udržení optimální zdraví,
 - prevence nemocí a úrazů,
 - dosažení maximálního fyzického a psychického potenciálu
- chrání před chorobami a poskytuje možnost jejich včasného odhalení

Nemoc

- Nemoc lze chápat jako kontradikci vůči zdraví = alternativní model. Nebo jen kontrárnost vůči zdraví; mezi oběma póly (ideální zdraví a těžký klinický průběh nemoci) je pak přechodné pásmo.
- Ukázka definice nemoci (Buchborn):
Nemoc je "necítění se dobře" v důsledku subjektivní případně objektivní tělesně duševní újmy, s nebo bez subjektivní, medicínské nebo sociální potřeby pomoci, v důsledku poruch v harmonické součinnosti jednotlivých funkčních součástí a subsystémů organismu

-
- *Subjektivně* se nemoc ("illness") pociťuje jako "být nemocný", tj. jako individuální zážitek poruchy "cítění se", jako "necítění se dobře", jako pocit churavosti, utrpení, ohrožení, strachu, starosti a bolesti, vratkosti a nevykonnosti, selhání a "jinakosti". Všechno dohromady ústí do sociální a medicínské potřeby.
 - *Objektivně* rozpoznává lékař nemoc ("disease") podle příznaků porušené struktury a funkce, nezávisle na tom, jsou-li subjektivně vnímány i pacientem. Představy a koncepty lékaře i nemocného jsou v úzké spojitosti s dobovými sociálními a ekonomickými podmínkami a světonázorovými proměnami.
 - **Pojem nemoci i zdraví je tak zároveň přírodním i kulturním fenoménem**

Tradičně se rozlišují různé aspekty nemoci

- aspekt nemocného: churavost (aegritudo, illness)
- aspekt lékaře - objektivní nález: nemoc ve smyslu objektivní klasifikace (nosos, disease)
- aspekt sociálního okolí: stav nouze a potřeby nemocného ("role nemocného")
- v lékařské praxi souběh všech tří aspektů nemoci ("morbus")

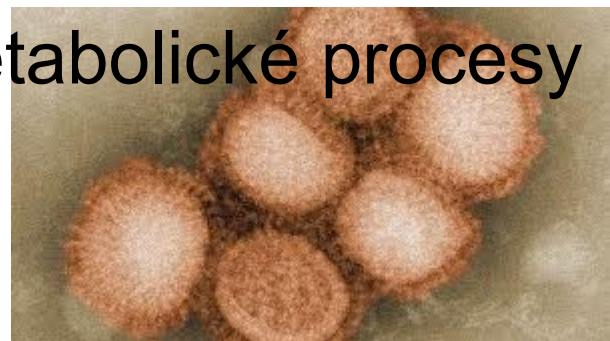
Choroba

- je medicínský pojem
- je ji možno popsat jako poruchu tělesných a duševních funkcí vyústující do snížené výkonnosti či zkrácení délky života

Příčiny choroby

- genetické nebo rodinné predispozice
- vlivy prostředí
- biologické agens
- fyzikální agens
- chemické agens
- látky vyvolávající tvorbu
- škodlivé chemické nebo metabolické procesy
- soustavný stres

RF choroby

- genetická výbava
- věk
- fyziologické faktory
- životní styl
- prostředí

Stadia chování a postoje v nemoci

- 1. stadium** – setkání se s prvními zdravotními potížemi (bolest, nevolnost, nechutenství).
- 2. stadium** – stanovení vlastní diagnózy na základě předchozích zkušeností, na základě přejímání zkušeností od okolí.
- 3. stadium** – rozhodování se jak dál postupovat (spolehnout se na samoléčbu, využít domácí léčebné prostředky, vyhledat pomoc laickou, profesionální nebo paralékařskou).

Postoje nemocných k vlastnímu onemocnění

- **Racionalizace**
- **Simulace**
- **Disimulace**
- **Agravace**
- **Bagatelizace**

Alopatický a nonalopatický přístup k léčbě onemocnění

- Alopatický – tradiční přístup:
 - Použití prostředků a způsobů charakteristických pro medicínu: chirurgické výkony, léky
 - Pouze v rukách lékaře – paternalistický postoj k pacientovi, jistota
 - Zisk farmakologickému i jiným odvětvím průmyslu
- Nonalopatický – alternativní postup u léčby nevypočitatelných příčin nemoci:
 - Změna myšlení lékaře, omezení manipulace lékaře s pacientem, tradiční léčba je jedním z možných druhů léčby, na léčbě se podílí i jiné nelékařské profese

DĚKUJI ZA POZORNOST

